

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 4. Difficultas incidens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

gradus caloris, & tres frigiditatis, sic in eodem instanti potest illos recipere, & duplici motu contrario moueri. Apud solutionem, si aer intermedius omni qualitate nudus supponeretur, illa enim recte explicaretur quomodo in primo instanti applicationis medio eodem aere ignis posset agere in aquam, & aqua in ignem; si verò aer intermedius supponatur iam admixtus calore, & frigiditate quomodocumque attemperatis, vel aliqua harum qualitatū vsque ad octauum gradum informatus, aptior alia excogitanda est, cum verò aer interiacens nunquā supponatur omni qualitate destitutus, nunquam prædicta solutio locum opportunū inuenire potest; quod si ita applicaretur cum in primo instanti calorem, & frigiditatem vsque ad octauum gradum reciperet, in secundo supponeretur cum his qualitatibus, ac proinde prædicta solutio instantanea duratione functa, in hoc secundo instanti subsistere non posset.

15 Aërem iam informatum contrariis qualitatibus: v. g. quinque gradibus frigiditatis, tribusque caloris non posse in eodem instanti moueri duplici motu contrario quantumvis remisso sic probo. Non potest ignis gradum quemdam caloris producere, & corrumpere alium frigiditatis, & aqua in eadem mensura indiuisibili producere gradum frigiditatis, & caloris corrumpere; ergo non potest in eodem instanti moueri subiectum duplici motu contrario. Antecedens probo: non potest idem subiectum in eodem instanti amittere quemdam gradum caloris, & nouū alium eiusdem speciei recipere, simulque gradum quemdam frigiditatis deperdere, aliumque eiusdem rationis acquirere, quod naturæ lumine dissonum cuique cordato, etiam non Philosopho apparebit; cum enim factis his productionibus, & corruptionibus eiusdem speciei subiectum cum eadem intensione qualitatis permanere, ac antea, superfluum, & absque ulla ratione finguntur.

16 Fortis à priori huius solutionis impugnatio facile redditur. Aqua in hoc instanti non valet conseruare quintum gradum frigiditatis in aere ab igne corruptum. Ergo non valet alium producere in eodem subiecto, eadem enim virtus requiritur ad conseruandum, & ad producendum effectum eiusdem rationis; ergo aqua non valet frigiditatem producere in aere in illa mensura, in qua non valet frigiditatem iam productam conseruare: ergo non potest mouere subiectum productione nouæ frigiditatis, dum illud mouet ignis productione caloris, & frigiditatis expulsiōne; ergo non potest idem subiectum simul moueri à duplici contrario motu, quantumvis remisso. Idem argumentum alio modo accipe. Agens frigidum in hoc instanti valet nouum gradum frigiditatis producere, vt contrarij supponunt, & corrumpere gradum caloris; ergo valebat conseruare gradum antiquū frigiditatis, & impedire productionem gradus caloris corruptentis illum; ergo prius productum conseruabit, & impediet productionem contrarij, quam nouum producat destruentem contrarium iam productum, quia magis determinatum est quodlibet agens ad conseruandum, quam ad producendum, per se enim eadem ad utrumque requiritur virtus, & conseruatio exigitur ab effectu producti, & productio nequit peti ab effectu producendo. Eadem argumenta eodem modo fieri possunt de agente calido.

17 Respondeo aërem intermedium mouendum esse vnico tantum motu ab illo agente, quod attenta resistentia contrarij, & qualitate producta in aere eiusdem rationis cum illa quam intendebat producere, intentionem aliam producere valebit. Rem tene: si aer esset calidus vt quatuor, & frigidus vt quatuor, & applicarentur calida, & frigida intensio vt octo, calidum ageret in talem aërem, quia est magis actiuum, & maiorem effectum producere & conseruare valet in passo. Si verò aer esset calidus, vt septem, & frigidus vt vnum, & applicarentur agentia calida & frigida vt octo, frigidum ageret in aërem, quia licet absolute fortius sit calidum vt octo, nihilominus facilius producit frigidum secundum gradum frigiditatis, quam calidum seipsum caloris conseruat, si verò aer sit calidus vt quinque, & frigidus vt tria, & agentia calida vt octo applicentur, neutrum ager in aërem intermedium, quia frigidum ex se minus actiuum minori effectu conseruando intentum vinci nequit à calido maiori effectu conseruando occupato, neque è contra.

18 Neque ex eo quod agens neutrum agat in aërem intermedium, actio, & reactio illorum impeditur, quia aer quia ratione calidus est tenebit se ex parte ignis, & ager in frigidum, & quia ratione frigidus est, tenebit se ex parte aquæ, & ager in ignem, & ita cum igne integrum agens constituet, & poterit simul cum illo agere in aquam, etiam in ipsum ignis nil agat, quia partialis agens non debet agere in aliud compartiale passo propinquius, vt agat in illud. Eodem modo continget in aqua, cum qua aer quia ratione frigidus habebit se per modum partialis agentis, & cum illa totale constituet agens in ignem.

Obiicies. Idem aer non potest complere duo principia inter se contraria; ergo non potest tenere se ex parte ignis ad agendum in aqua, & ex parte aquæ ad agendum in ignem. Respondeo distinguendo antecedens. Idem aer non potest constituere principia inter se contraria, secundum eandem qualitatem concedo, secundum diuersas nego, quia calor existens in aqua est productiuus caloris, & frigiditas eandem informans, frigiditatem producere potest, neque propter commune qualitatū subiectum virtus minuitur aut impeditur.

S. IV.

Difficultas incidens.

Dubitant nonnulli, an in primo instanti applicationis agentis ad passum detur actio, & reactio, quibus affirmatiue respondeo, quia eadem est virtus ad agendum in primo instanti applicationis, ac in secundo, & agens non agit in instanti B, ex eo quod fuerit applicatum in instanti A, sed ex eo quod applicatum est in eodem instanti B, neque ulla est ratio quæ oppositam sententiam suadeat.

Authores afferentes agens nihil producere in primo instanti applicationis sic arguunt. Ponamus calidum vt octo applicari in instanti A calido vt quatuor, & frigidum vt quatuor. Tunc agens calidum vt octo nullum gradum frigiditatis poterit in illo instanti corrumpere; ergo nullum poterit caloris producere; tenet consequentia, quia ad hoc vt producat gradus caloris necesse est gradum frigiditatis corrumpere; antecedens probatur. In illo instanti applicatur subiectum frigidum vt quatuor: ergo supponuntur quatuor gradus frigiditatis; ergo in illo instanti nullus eorum poterit corrumpi, quia gradus qui in illo instanti corrumpetur non esset in illo instanti, ac proinde sequeretur in eodem instanti esse calorem vt quatuor, & non esse calorem vt quatuor in eodem subiecto.

Egregia equiuocatio, quæ plures alias acutos recentes fecerit: fallaciam detego. Aliud est agens calidum corrumpere aliquid frigiditatis subiecti in illo instanti, in quo applicatur, aliud corrumpere in eodem instanti aliquid gradum ex his, quos habet in illo instanti, in quo applicatur: hoc posterius manifestè repugnat propter rationem dictam: non illud prius quod iam explico. Demus hoc agens calidum vt octo applicari passo in instanti B. Inquiri quot gradus frigiditatis habuerit passum in instanti A, præcedenti ipsam applicationem? Supponamus habuisse quatuor frigiditatis & quatuor caloris. Tunc agens in instanti B, quo primo applicatur producet quintum caloris, & expellet quartum frigiditatis, ac proinde non applicabitur calidum vt quatuor, & frigidum vt quatuor, sed calidum vt quinque, & frigidum vt tria. Si autem in instanti applicationis sit passum calidum vt quatuor, & frigidum vt quatuor signum est in instanti præcedenti applicationem fuisse, saltem frigidum vt quinque, & calidum vt tria, & agens calidum produxisse quartum gradum caloris, & expulisse primum frigiditatis. Hoc modo intelligere debes actionem in primo instanti applicationis, quo absque ulla inconuenienti actio in primo instanti applicationis, & eodem reactio potest intelligi. Ex quo inferes agens nullum corrumpere gradum, ex his quos habet subiectum in instanti applicationis, sed ex his, quos habuit immediate antea. Similiter inferes nunquam applicari calidum vt octo passo frigidum potenti reagere in calidum, quia si immediate ante ipsam applicationem fuerit calidum vt octo, cum aliquid caloris amittat in primo instanti applicationis, iam non est calidum vt octo, sed vt septem.

Obiicies. Agens applicatum passo habenti in primo instanti applicationis quatuor gradus frigiditatis nunquam fuit applicatum quinto frigiditatis gradui; ergo non potest illum corrumpere; antecedens facile probatur, quia in primo instanti, quo applicatur subiectum gradus quintus non est; ergo non potest agens illi esse applicatum, in instanti præcedenti agens non erat applicatum subiecto habenti quintum

quintum gradum, ergo neque ipsi gradui: consequentia probatur, quia agens nihil potest corrumpere, quod illi non fuerit applicatum. Respondeo concessio primo antecedenti, negando consequentiam, & confirmationem illius: falsum enim est agens debere applicari effectui, quem corrumpit, quia possunt agens & effectus corruptus nunquam simul existere, si effectus corrumpatur in primo instanti, quo producit agens; ergo tunc nunquam erunt applicata. Secundo proba à priori hanc applicationem non requiri. Applicatio debet esse inter agens, & passum, & do requiri inter agens, & effectum: gradus frigiditatis corruptus non est effectus agens corrumpentis illum, caloremque producentis, hoc enim respicit tanquam effectum primarium calorem productum, & tanquam secundarium priuationem frigiditatis: ergo etiam si effectus deberet esse applicatus agenti, negatio frigiditatis, & non ipsa frigiditas deberet agenti calido applicari.

Obiicies secundò. Agens calidum in primo instanti, quo applicatur passio, producit quantum gradum caloris, & corrumpit quantum frigiditatis: ergo quintus gradus frigiditatis corruptus nunquam resistit propriæ corruptioni, neque introductioni quarti gradus caloris. Consequentiam probabis. Gradus frigiditatis non resistit in instanti, in quo corrumpitur, quia in illo non est, non in instanti antecedenti, quia in illo nondum erat applicatum contrarium: ergo nunquam resistit. Respondeo gradum frigiditatis corruptum nunquam efficaciter resistisse, quia gradus contrarius caloris, & agens illum producens ab illo victoriam reportarunt, resistisse tamen ineffaciter, non in instanti in quo corrumpitur propter rationem dictam, sed in instanti præcedenti ipsam applicationem, in quo potuit esse resistentia, etiam si contrarium non esset applicatum, sed tantum esset applicandum in instanti sequenti, quod probabo agens de resistentia formali Contruerf. 6. Punct. 2.

Tertiò, alij frigidius obiiciunt. Agenti non datur in hoc instanti concursus causæ primæ, quia illum exigit in hoc instanti, sed quia in instanti præcedenti exigit: sed in instanti præcedenti primam applicationem non exigit concursus: ergo in instanti, in quo primò applicatur non illi debetur concursus. Respondeo negando antecedens, quod multis posset refelli: Sol enim in primo instanti, in quo existit, lucem producit, ab illis tamen abstinere, illa enim quæ gratis dicuntur absque vllis expensis reicienda sunt.

CONTROVERSIA VI.

De resistentia actiua, & formali qualitatis, ubi de successione, & continuatione alterationis.

ACTIVA qualitas non solum se in alienum insinuat subiectum, verum etiam contrariam qualitatem, haud sine illius repugnantia ex proprio expellit subiecto, hanc repugnantiam ex parte qualitatis expulsa iure optimo resistentiam Philosophi appellant, quam in formalem, & actiuam diuidunt, de vtriusque impræsentiarum est sermo instituendus, & quia ex hac successio alterationis, illiusque continuatio, vel discontinuatio dependet sub eodem capite de resistentia qualitatis, continuatione, & successione alterationis disputo.

PUNCTVM PRIMVM.

De resistentia actiua.

Patres Conimbric. 1. de genere cap. 9. q. 3. resistentiam diuidunt in negatiuam, priuatiuam, & contrariam. Resistentia negatiua est incapacitas subiecti ad formam aliquam recipiendam, quam habet substantia spiritualis respectu materialis accidentis. Resistentia priuatiua, quæ ab aliquibus passiuæ dicitur, reperitur in subiecto formæ

Franc. de Ouedo Philosoph. Tom. 1.

capaci, ei tamen neutiquam, aut ægè cedente: verumtamen absque vlla actione, ut cum saxum illud nitenti frangere, & corpus conanti leuare, à quaque illam intendenti calefacere resistunt. Tandem resistentia contraria est quando actione propria aduersarium impetit qualitas, cuiusque vires debilitat, ut cum ignis resistit aquæ per calefactionem eius frigiditatem corrumpendo, quæ corrupta, veluti emortuo contrario ignis illi resistit, & veluti victoriam reportat.

Pater Suar. tom. 2. Metaphysic. disp. 43. sect. 2. n. 8. docet duobus modis contingere rem aliquam alteri resistere. Primò contingit per immediate ipsam repugnantiam. Hæc est resistentia quam passiuam, seu passiuam Conimbric. appellant. Secundo radicaliter, & quasi per diminutionem virtutis alterius contrarij, videlicet qualitatis. Hanc resistentiam vocant Conimbric. contrariam, & actiuam dicitur, consistit enim in actione, quæ calidum per productionem caloris in passio frigido gradum frigiditatis corrumpit, & vires adimit inimico, ne illis impetatur. De resistentia negatiua mentionem non fecit Suar. quia propriè resistentia non est, sed incapacitas subiecti, de qua, siue resistentia appelletur, siue non, nil peculiare dicendum occurrit.

Ex dictis constat adæquatè diuidi resistentiam in actiuam, & formalem. Resistentia actiua, & iuxta Conimbric. contraria, quam Suar. radicalem appellat consistit, in actione destructiua contrarij. Resistentia formalis, iuxta Conimbric. priuatiua rectè explicatur à Suario n. 10. Ex cuius sententia consistit in eo quod subiectum per qualitatem, vel dispositionem in illo existentem impedit ne alia forma contraria impossibilis cum ea quam habet, introducatur. Hanc resistentiam Punct. 2. latè explanabo.

Communis sententia resistentiam actiuam iuxta modum nuper explicatum constituit in actione destructiua contrariæ qualitatis, frigiditatis videlicet, quæ calidum resistit, ne frigidum agens tantam frigiditatem producat, quantum produceret, si duos illos gradus corruptos retineret. Rem ita contingere certum est. De voce tamen potest esse contentio, an videlicet destructio contrarij propriè, & formaliter dicenda sit resistentia. Hæc enim est quasi defensio resistentis, & impeditio effectus intenti à contrario cuius corruptio offensio proprius quàm defensio dicenda videtur, sed quidquid sit de nomine, re admissa, assero aliam resistentiam actiuam reperiri in motu alterationis, quæ proprius resistentia dicitur, ac proinde hanc ego cum Suario resistentiam radicalem, seu remotam voco, illam verò quam modò assignabo, resistentiam formalissimè, & propriè dicendam esse affirmo.

Ut probem dari actiuam resistentiam distinctam à præcedenti assignata, & à resistentia formali, pono duo agentia contraria, quorum neutrum agit in alterum, quia intra spheram actiuitatis non sunt, vel quia Deus negat vtriusque concursus, ut destruat aliud, sed vtrumque agere in passum tertium, in quo casu proba dari resistentiam distinctam à formali, quæ propriissimè actiua dici debet. Resistentiam formalem dicere informationem Philosophorum vna vox est, sed hæc seclusa datur alia resistentia se tenens ex parte agentis distincta à resistentia actiua supra data: ergo Minor tantum indiget probatione, pro qua pono calidum ut octo, & frigidum ut octo applicata passio omnino nudo. In hoc casu, si agentia sunt eiusdem virtutis, quodlibet produceret quatuor gradus qualitatis, & subiectum erit calidum ut quatuor, & frigidum ut quatuor, si alterum horum calidum, verbi gratia, fortius sit, hoc maiorem qualitatem produceret, & subiectum erit calidum ut quinque, & frigidum ut tria, in quo casu vtrumque agens ab altero fuit impeditum, ne maiorem qualitatem in subiecto produceret, calidum enim maiorem intensionem efficere, si frigidum abesset, & frigidum scilicet si calidum non resistisset: ergo fuit resistentia inter hæc agentia, quæ non potuit in informatione qualitatem consistere, quia antecederet ad calorem productum resistebat agens calidum, ne frigidum præoccuparet subiectum frigiditate producta, & prius naturæ quam hæc produceretur, resistebat frigidum, ne calidum agens calorem produceret, quo subiectum impediretur, & frigiditatem recipere non posset, quod necessariò dicendum est, alias nulla potest reddi ratio, propter quam hæc agentia mutuo sibi impediuntur, & æquè intensum vtrumque producat effectum, vel vnum intensiorem, quam aliud, quia si dicas frigidum tantum produxisse tres

Qq 3 gradus